

Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve valdkonna tegevused 2022. aastal

- **Üldhariduskoolide õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooninõuete täitmise seire**

Jaauarist juunini 2022 viiakse läbi seire, saamaks ülevaade üldhariduskoolide õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooninõuete täitmisest. Vaatluse all on õppe- ja kasvatusala töötajad (direktor, õppealajuhataja, õpetaja), kelle kvalifikatsioonile on kehtestatud haridus- ja teadusministri määrusega nõuded.

Seire eesmärgid:

- 1) koolipidajate teadlikkus õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooninõuetest ja oskus hinnata nõuetele vastavust on tõusnud ning on olemas võimekus seirete läbiviimiseks;
- 2) Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) õpetajate alamregistrisse kantud andmete kvaliteet on paranenud ja seekaudu saab riik otsuste tegemiseks adekvaatset infot õpetajate ja õppeasutuste juhtide kvalifikatsiooni kohta, millele tuginedes planeerida ülikoolides õpetajakoolitust ja kavandada täienduskoolitusi.

Antud seires on suur roll koolipidajal ja sellest tulenevalt moodustus seire valim vabatahtlikult liitunud koolipidajatest, kes valisid ise, millis(t)e kooli(de) õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni hinnatakse.

Seire valimi suuruseks oli esialgu kavandatud kuni 12 kohalikku omavalitsust (KOV), iga omavalitsus u 40–50 pedagoogiga. Kuna valim on KOVide ja koolide arvu arvestades väike ja et kaasata seiresse võimalikult rohkem koolipidajaid, siis soovitatav oli seiresse kandideerival omavalitsusel teha koostööd ja kaasata naaberomavalitsus(t)e esindaja(id), kes saaksid osaleda kvalifikatsioonide hindamise protsessis. Seetõttu oli valimi koostamisel eelistatud omavalitsus, kes kaasas koostööle mõne(d) teise(d) omavalitsuse(d) ametniku(d).

Taotluse seires osalemiseks esitas 21 omavalitsust.

Sooviavalduste põhjal koostati seire valim, mis koosneb 13 omavalitsuste grupist kokku 30 omavalitsusega: 1) Kambja vald (kaasatud Luunja, Kanepi); 2) Saue vald (kaasatud Rae, Saku); 3) Haapsalu linn (kaasatud Lääne-Nigula); 4) Kehtna vald (kaasatud Rapla, Märjamaa); 5) Saaremaa vald; 6) Tõrva ja Valga vald; 7) Võru linn (kaasatud Setomaa, Rõuge); 8) Viljandi linn (kaasatud Pärnu linn); 9) Elva vald (kaasatud Kastre, Tartu vald, Võru vald); 10) Sillamäe linn; 11) Kohtla-Järve linn (kaasatud Jõhvi); 12) Tallinna linn (kaasatud Harku); 13) Viimsi vald (kaasatud Kuusalu).

Kuna kõik soovijad seekord seires osalema ei mahtunud, on kavas seiret tulevikus korrata ja pakkuda selleks edaspidi võimalus ka erakoolide pidajatele.

- **Eestikeelse õppe korraldusest vene õppekeelega koolis**

Alates märtsist viiakse läbi temaatiline järelevalve **eestikeelse õppe korraldusest vene õppekeelega koolides**. Eesmärk on saada ülevaade eesti keele oskusest, selle õppimisest ja õpetamisest eesti keelest erineva emakeelega põhikooliõpilaste hulgas, ning saada tagasiside, kas kooli(de)s tagatakse eesti keele õppe korraldamine tasemel, mis võimaldaks põhikooli lõpetajatel jätkata õpinguid eesti õppekeelega õppeasutuses.

Eesti keele ja eestikeelse õppe teema on olnud prioriteetne taasiseseisvumise algusest. Erinevates uuringutes on toodud välja, et hoiakud on paranenud ja eesti keele valdamise tase noorte seas on märgatavalt tõusnud, kuid samas on selles vallas veel mitmeid väljakutseid. Eesti keeles õppimise ja sh varase teise keele õppe peamine eesmärk on vene kodukeelega noorte konkurentsivõime tõstmine, hariduse kvaliteedi parandamine ja ühiskonna sidususe suurendamine.

Järelevalvet viivad läbi õiguspoliitika osakonna järelevalve valdkonna ametnikud ning ekspertidena on kaasatud eesti keele kui teise keele õpetajate liidu liikmed, seda nii Tartu kui Tallinna ülikoolist kui õppeasutuste õpetajaskonnast. Kaasatud on ka Keeleameti ekspert.

Vaadeldavad teemad: eesti keele tunnid, eesti keeles õpetatavad ained põhikoolis; kasutatavad õppematerjalid; õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon, keeleoskuse tase ja täienduskoolitus.

Õppeasutuste valimis on 12 kooli seitsmest omavalitsusest, sh kolm erakooli. Õppeasutused: Erakool Intellekt (Kohtla-Järve); Narva-Jõesuu Kool (Narva-Jõesuu); Narva 6. Kool, Narva Kreenholmi Gümnaasium, Narva Paju Kool, Narva Õigeusu Gümnaasium (Narva); Sillamäe Vanalinna Kool (Sillamäe); Kool 21. sajandil, Karjamaa Põhikool, Lasnamäe Põhikool (Tallinn); Maardu Põhikool (Maardu); Peipsi Gümnaasium (Mustvee).

- **Lapse arengu toetamise seire koolieelses lasteasutuses**

Märtsikuus viiakse läbi seire koolieelsetes lasteasutustes lapse arengu toetamise valdkonnas. Seire eesmärk on saada antud valdkonnas ja valimi põhjal kvalitatiivne ülevaade, milline on lasteaedade praktika ja korraldus lapse toevajaduse märkamisel, väljaselgitamisel ja sellest tulenevalt toe pakkumisel.

Selleks oleme planeeritud viia läbi seire lasteaedu toetavas-arendavas võtmes, et seeläbi saada riigina kvalitatiivne tagasiside lasteaedade tegevuse kohta ja teisalt selleks, et tõsta vajadusel lasteaedade teadlikkust alushariduse õigusaktides kehtestatu kohta ja jagada kogemusi, kuidas veelgi paremini võiks toimetada.

Seire raames vestleme valimi põhjal ja kokkuleppeliselt välja valitud lasteaedadega eelnevalt koostatud küsimustiku põhjal. Igast vestlusest koostatakse kokkuvõte, millest omakorda koostatakse tervikülevaade ja järeldused ning ettepanekud alushariduses lapse arengu toetamise valdkonna tõhustamiseks.

Seires osalemine on lasteaedadele vabatahtlik. Valim moodustatakse lasteaedadest, kellel on Eesti hariduse infosüsteemis tehtud märged nii selle kohta, kui mõni laps vajab tugimeetmena individuaalset arenduskava, kui ka selle kohta, et seda ka rakendatakse. Individuaalse arenduskava koostamise vajaduse ja rakendatavuse märged on valimi aluseks võetud just seetõttu, et eelduslikult võiksid lapse arengu hindamisega seotud tähelepanekud, uuringute jm tulemused olla kajastatud just nimetatud dokumendis.

- **Seire riigi HEV koolides õpilase arengu toetamise valdkonnas**

Kooli pidajana algatas HTM veebruarikuus seire riigi HEV koolides õpilase arengu toetamise valdkonnas.

Seire eesmärk on vaadelda, kuidas on riigikoolides tagatud võimalused õpilase arengu toetamiseks. Selleks võtame **vaatluse alla õpilase toevajaduse väljaselgitamise ja selle**

põhjal õpilastele individuaalse arengu jälgimise kaartide koostamise teema. Oleme planeerinud korraldada seire kooli toetavas-arendavas võtmes, et seekaudu tagada õpilastele nende vajadustele vastav õppekorraldus. Soovime, et kooli osalusest saadav teadlikkus ja tagasiside oleks rakendatav ka edasises kooli praktikas.

Seire tulemusena tõuseb teadlikkus õpilase toevajaduse väljaselgitamisest ja selle põhjal talle individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamisest. Individuaalse arengu jälgimise kaart on oluline õpilase arengu planeerimisel, õpilasele pakutud toe tulemuslikkuse hindamisel, väliste partnerite kaasamisel või õpilase üleminekute toetamisel tervikpildi kujundamisel jne.

Meetoditena on kasutusel olemasolevate dokumentide analüüs ja arutelud-analüüsid seminaril. Seires osalevad kõik riigi erikoolid. Kuna tegemist on olemasolevatel individuaalse arengu jälgimise kaartidel põhineva seirega, siis tulemusi ja järeldusi jagatakse eelkõige koolide endiga.

- **Temaatiline järelevalve gümnaasiumiastmest väljaarvamisest, õpilaste toevajaduse märkamisest ning õpilaste arengu toetamisest väljaarvamisele eelnenud perioodil**

Järelevalve on ettevalmistusfaasis. I poolaastal on kavas järelevalve ette valmistada ning kui juhend enne õppeperioodi lõppu valmib, siis ka piloteerida. Järelevalved sel teemal kavandame 2022/2023. õppeaastasse.

- **Järelevalve kutseõppeasutustes õppija toetamise korralduse ja toepakkumise teemal**

Järelevalve on ettevalmistusfaasis. Eesmärk on saada ülevaade ja selgitada välja, kuidas on kutseõppeasutused toetanud õppija arengut. Järelevalve viiakse läbi viies riigikutseõppeasutuses.

- **Üldhariduskoolides õpilastele tugiteenuste ja -meetmete tagamise järelevalve Eesti hariduse infosüsteemi põhjal**

Maikuus viiakse läbi järelevalve tõhustatud ja erituge vajavatele õpilastele toe pakkumise väljaselgitamiseks. Järelevalve eesmärk on EHISe põhjal selgitada välja:

- 1) kuidas ja millisel määral toetatakse koolides haridusliku erivajadusega õpilasi, kelle puhul nähtuvad registris puudulikud või ebaloogilised andmed;
- 2) kuivõrd on omavahel vastavuses koolides rakendatav tugi koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatuga;
- 3) millistel koolidel on raskusi haridusliku erivajadusega õpilase toe väljaselgitamise ja rakendamisega.

Valim moodustub koolidest, mille puhul nähtuvad puudulikud või vastuolulised andmed tõhustatud ja eritoe märgetes. Näiteks kuuluvad kindlasti valimisse koolid, mille puhul nähtus EHISe 10.11.2021 seisuga, et õpilasele on väljastatud koolivälise nõustamismeeskonna poolt otsus tõhustatud või eritoe rakendamiseks, kuid kool seda registri põhjal ei rakendanud. Valimi koostamiseks on võetud aluseks andmed seisuga 10.11.2021, sest kuigi andmeid tuleks EHISes uuendada iga kuu, siis antud kuupäev on konkreetselt seotud mh ka kooli pidajatele pakutava tõhustatud ja eritoe täiendava rahastustoetusega.

Järelevalves selgitatakse välja, kas õpilastele rakendatakse tuge vastavalt väljastatud tõhustatud või eritoe soovitusetele; kui ei, siis miks ja kui rakendatakse, siis miks on andmed uuendamata jäänud. Järelevalve viiakse läbi mais, sest kuigi tegemist on õppeaasta lõpuga, siis andmed peavad olema ajakohased kogu õppeaasta vältel.

Valimisse valitud koole ja nende pidajaid teavitatakse eraldi järelevalve algatuskirjaga. Tulemused vormistatakse järelevalve õiendiga, kuid kuna tõhustatud ja eritoe näol on tegemist eraelu puutumatust kahjustavate andmetega, siis avalikustatakse õiendist vaid üldine kokkuvõte.

Lisaks oleme pidamas koostöövestlusi kõigi kohalike omavalitsustega.

Soovime ühiselt arutleda selle üle, kuidas saab pidaja kindlustunde, et tema hallatavates õppeasutustes rakendatav hariduspoliitika ja -korraldus on asjakohane ning õpilaste areng võimetekohane; millised vahendid õppeasutuse tulemuslikkuse hindamiseks on olemas erinevatel tasanditel (õppeasutus, pidaja, riik), millised andmed on olemas, millist tuge ja nõu vajavad õppeasutus ja pidaja, et täita oma ülesandeid ning millisena näeb pidaja järelevalve rolli õppeasutuste välishindamise suures pildis.

Omavalitsustega võetakse koostöövestluse korraldamise osas eraldi ühendust.

Eraldi teemana soovime võtta fookusesse partnerite kaasamise võimalused järelevalvete läbiviimisel.

Selleks pöördume eraldi koostööettepanekutega haridusasutusi ja haridusasutuste pidajaid esindavate organisatsioonide poole.